

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 36.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Mánadagin 5. september 1938.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Bláðið
verður bílagt á posthúsinum, nærvæðingardeildum
og skrivstovuni. Telf. 143.

12. árg.

Grønlandskrøvini.

Tað koma boð heim frá Grønlandi um at leggja kravið um fiskiloyvi innanskerðs fyri vinnu-nevndina.

Skipini, ið boðini hava sent, eru: Polo, Marité, Skálanes, Viðoy, Björgvin, Svinoy, Carlton. Telegrammið, ið komið er til Skiparafelagið, hevur hetta orðaljóðið:

»Videresend følgende om-gående Erhvervskommissionen: Undertegnede Skibes Forere fremsætter herved nødvendigt Krav om Dispensation for færøske Skibe at fiske paa Soterritoriet ved Grønland Resten af Sæsonen i Aar, da daarlige Vejr giver Udsigt til utilfredsstillende Resultat paa Bankerne. Subsidiært vil Erhvervskommissionen tage Ansvar for Fiskeri paa Soterritoriet. Inspektionen synes meget aktiv. Svar udbedes omgaaende.«

Tað er einki at ivast í, at hvørt mannsbarn í Føroyum stendur aftanfyrri eitt sovorið krav. Tí vit eru øll einig í at arbeiða fyri fullum og hollum rætti til lands og til vatns í Grønlandi.

Men vit megu eisini hava ans fyrri, at tað skal farast fram við skili. Bert rópa upp um at sleppa inn millum skerini er óðamannaverk; vit megu eisini rópa um at fáa vitur og kort, tí annars er skaði fyri hond. Nú eru longu 3 skip sigld á land í ár. — Og tað er at vóna, at

Skiparafelagið, sum skal bera hetta mál fram fyri nevndina, eisini hevur eygað opið fyrri, at vitur og siglingskort tróta.

Vit skilja væl kravið, ið sjómenninir senda heim, og ynskja, at teirra áheitan má verða hoyrd í lotuni; men hettislígt má tað tykjast at fara inn at landi at fiska, tá bæði vitur og kort resta. Men teir, sum krevja innanskerslovi gjøgnum telegrammið til Skiparafelagið, teir hava sjálvandi meira skil uppá hesi viðurskipti enn vit heima-fólk, og vit megu hava tað álit á teimum, at teir hava umhugað hetta gjølla og vita, hvat teir gera.

Og tað var væl, telegrammið kom; tað er soleiðis, tað skal farast fram: Har liggja skip og fáa ikki arbeiðið fyrri ilveðri og øðrum meinbogum, og fyrri at bjarga einum tøluligum úrsliti úr túrinum senda teir boð um at sleppa inn um at arbeiða, tí har er líkindini betur. Tað er lyngd í sovorðnum. Tað er sjálvt tað tunga gerandislívið, ið talar.

Hetta manar til umhugsan og álvara; men øll hesi óðiligu geylini her gjøgnum bløðini í tíð og úrtíð kunnu einki annað føra við sær enn mannminkan fyrri okkum. Lat okkum tí taka undir við hesum skiparum í teirra kravi og við háberðsligari og álvarsamari framferð skapa sóma og ans um okkara krov, soleiðis sum tað er mentaðum monnum líkt.

„Som de gamle sjunge, saa lære de unge.“
„Sum teir gomlu hundarnir goyggja,
so taka hvølparnir eftir.“

Meðan tey stóru kapitalistablaðini hvíla seg, tútar hitt pinku-litla Klakksvikarblaðið sum hundur á húslon yvir teir donsku arbeiðararnar, tí teir lovaðu arbeiðarum í Føroyum — serliga í Vági — peningallgan styrk undir strelkuni.

Um føroyskar fiskimenn skrivar blaðið og leggur so hesi orð aftrat: »At hjálpa við peningi og lova stuðul, tá streika hóttaði við, at salttrul fór at verða hjá hesum somu forum uppi í Grønlandi, ja, tað vóru Danir ikki seinir til. At lata olju til tað bróðurstríðið skundaðu teir sær til, teir ætla sær ivaðleyst afturfyrri tað eisini, men slíkt skuldu

teir fingið skomm og onga takka-løn fyrri.« Ja, soleiðis skrivar »Norðlýsið«. Hetta blaðið fer so við og við at vísa lit. Blaðstjórnin var einaferð javnaðarmaður, men tak hann nú. Hann gevur Dønum — donskum arbeiðarum — hogg fyrri at teir vildu hjálpa Vág-bingum at fáa útbetalingarkontór.

Tað bróðurstríð, hann skrivar um, er púra einki — hevur aldri

verið og verður aldri. Arbeiðs-menn í Vági ætlaðu alla tíðina at geva saltðamparan leysan — fyrri ikki at tarna fiskimonnum. Tað segði bæði undirritaði og Chr. Jensen við teir, at teir máttu gera, og tað lovaðu teir.

Vágs arbeiðsgevarar taplu streikuna, men teir taptu sum menn. Ta æru eiga teir, og ta æru skulu teir fáa. Tað sæst einki á teim, at teir hava tapt nakað, og innast inni eru teir óivað hjartans fegnir yvir, at kontantur er gjøgnumfóruð. Tað er einans hin gamli óvanin sum er at yvirvinna, so gongur alt.

Fyrri hvønn sigur, ið arbeið-araklassin — og socialisman — vinnur, so ásanna mótsæðu-menninir aftaná, at tað var av domlum stírvni og óvana, teir stóðu ímóti. Hevði blaðstjórnin av »Norðlýsinum« kunna sagt tað sama, so var væl vorðið hjá honum.

Tvoroyara arbeiðsmenn flugu sítt útbetalingarkontór, og nú hava Vágbingar fingið teirra — og hava enn tá gingið eitt fer longur fram og hava fingið úti-róður inn undir sama kontórið eisini, og kvinnurnar í Vági fáa eisini kontantar pengar — tó ikki gjøgnum nakað kontór. Eg spurdi eina Vágskvinnu nú ein dagin, um teirra arbeiðsgevarar yvirhildu avgerðina um kontanta lønrindan — og tað gleddi meg stórliga at hoyra, at tað gongur frálíka væl.

Hvussu er vorðið norðanfjórðs? Vil »Norðlýsið« gera so væl at greiða frá tí?

»Tá ið hvør fær sítt, fær illi-maður einki,« segdu tey gomlu. Soleiðis er vorðið í Suduroy nú. Arbeiðsfólk fáa sína løn, og keypmenn fáa sínar pengar fyrri vorurnar. Alt klandur er soleiðis ruddað burtur. Teir einastu, ið missa við hetta, eru sakforarnir. Teir livdu betri fyrr, tá ið skrivingin var. Men »fáur harmar fátádeyða«, segdu tey gomlu — og fáur man harmast, um ein ella tveir sakforarar noyðast at rýma úr Føroyum. — »Hovdu teir bara farið allir,« siga arbeið-arar og fiskimenn okkara.

At kapitalistablaðini eru heila-vill í hesum dogum og vita sær hvørki út ella inn, er ikki so logið. Teir hava vart teir gomlu óvanarnar — tað gamla stírvni — teir oldargomlu yvirklassa-skansarnar, sum nú fella, ein fyrri og annar eftir — neyðar afturhaldsmenn, teir standa á teim rúkandi toftunum, fyrst rýkur tákidið av, og síðan rapla veggirnir niður — tað er ræðu-lígt at vera innanfyri. Tað skilja vit javnaðarmenn ógvuliga væl.

Bekendtgørelse.

Det bekendtgøres herved, at Patienter, der ønskes indlagte, røntgenfotograferede, eller lysbehandlede, maa være i Besiddelse af Kaution fra vedk. Sygekasse (evt. Forevisning af Sygekassemedlemsbog) eller fra den, for hvis Regning Patientens Indlæggelse eller Behandling finder Sted.

Patienter, der ikke er i Besiddelse af saadan Kaution, vil paa eget Ansvar blive afvist.

Thorshavn, den 19. August 1938.

Dronning Alexandrines Hospital.

Um miðjan septbr. byrjar **Føroya Kol a/s** ta nýggju rationellu koladriftina.

Tá kunnu Føroyingar fáa alt tað kolið, ið teimum tørvar, og prísurin verður læðakaður.

Eingin ovnur, komfyrir ella grúva eigir hereftir at brenna annað enn føroyskt kol. Eingin slupp eigir hereftir at fara til sjósuttan við føroyskum kóli.

Tí: tað er ein gáva av ómetaligum virði, náttúrann hevur givið okkum og sum, beinleiðis ella óbeinleiðis, kann koma at hjálpa einum og hvørjum Føroyingi langt, ikki minst teimum, sum søkja sjógvín — ella skulu søkja sjógvín — fyrri land teirra.

Tí: tað tryggjar okkum brenni í Føroyum — bæði til heimini og til skipini — hvat ið so skuldi hent úti í verðini.

Tí: við at stýðja hesa fyrirteku og brúka kolið úr okkara egnu jorð, tá nýtast vit ikki meira at senda o. u. 1/2 millión kr. um árið út av landinum. — Og hvat tyðir ikki bert hetta fyrri okkum øll?

Tí: tað er gott, bíligt brenni og sera reinligt. — Tað dalkar allis ikki hvørki køk, lugar, ovn ella kamin, og — tað er føroyskt kol.

Tí: Státiónin á Drellnesi opnar møguleikar fyrri stóra og fyrri fyrstu ferð í Føroya søgu rentabla trólaradrift, fabriksdrift o. a.

Tað er eingin arbeiðari, keypmáður, fiskari ella bóndi, sum ikki av allari megi eigur at stýðja hesar fyrri Føroyingar og Føroyar so ovurhonds tydingarmiklu vónir, ið knýta seg til státiónina á Drellnesi. Eisini tí, at tað samstundið óivað, peningaliga sæð, loysir seg fyrri øll at brúka teirra egna lands kol.

Føroyingar! verða tit bodnir til veitslu, tá vissið tykkum fyrst, at húsmóðirin nýtir tað føroyska kolið.

Fiskimenn! fara tit til Íslands, Grønlands ella Svalbards, tá vissið tykkum fyrst, at kokkurin hevur fingið føroyskt kol um bord.

Orðrar kunnu sendast til mín — og til mítt kantór í Tórshavn.

Tvoroyri, hin 27. august 1938.

Rich. B. Thomsen.

NB.: Kol í sekkjum verður einans latið
eftir nærri avtalu og prisi.

Vit hava stundum hugsað um at skjóta eitt sindur linari — tí afturhaldsmenn eru eisini menniskjur — men hvat skulu vit gera? — Land og fólk ekust á knounum av tí ringa landastýrinum, tí kapitalistiska stýrslagnum, sum vit liva undir. Ja, hvat skulu vit gera? Vit kunna væl linka stríðið; men tær stóru kanónurnar liggja bara lóðdar — krútið er turt — alt er til

reiðar, men okkum damar best at fara um við góðum.

At »Norðlýsið« og hini kapitalistablaðini veita donskum arbeiðarum skomm og skitna løn fyrri hjálpinu til føroyskar arbeiðarar, skilja vit ógvuliga væl. Men tað vistu vit longu, áðrenn Chr. Jensen kom til Føroya. Hvørki hann ella vit vilja hava nakað annað enn skomm og last frá kapitalistablaðunum —